

Politidirektoratet

Nasjonal retningslinje for

Søknader om politiets opplysninger til forskning

Dokumenteier:		Versjon:
Seksjonsleder, Juridisk stab, Politidirektoratet		1.00
Dokumentforvalter:	Arkivreferanse:	Godkjent dato:
Juridisk stab Politidirektoratet	22/64748	04.04.2024

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Innhold

1. Formål og målgruppe.....	4
2. Definisjoner	4
2.1. Politiets opplysninger	4
2.2. Taushetsplikt	4
2.3. Forskning	5
3. Roller, kompetanse og ansvar	6
4. Retningslinjer	7
4.1. Krav til forskningen.....	7
4.2. Krav til søknaden.....	7
4.3. Behandlingen av personopplysninger.....	8
4.3.1. Innledning	8
4.3.2. Politidirektoratets utlevering av personopplysninger.....	9
4.3.3. Behandlingsansvarlig for personopplysninger i politiet	9
4.3.4. Forskers innhenting og bruk av personopplysninger	9
4.3.5. Sikt og institusjonenes egne personvernombud	10
4.4. Tilgang til opplysninger som ikke er taushetspliktige	10
4.4.1. Innsyn etter offentleglova.....	11
4.5. Vurderingen av søknader	11
4.5.1. Relevante momenter i den skjønnsmessige vurderingen	11
4.5.2. Saksbehandlingstid	12
4.5.3. Beslutning	12
5. Juridiske rammer	13
5.1. Taushetspliktsbestemmelsene	13
5.2. Fritaksbestemmelsene.....	14
5.3. Politiets registre	14
5.4. Klage	15
6. Dokumentrevisjon	15

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Ikrafttredelse

Retningslinjen trer i kraft straks.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

1. Formål og målgruppe

Retningslinjenes formål er å legge til rette for forskning på politiet ved at søknader om tilgang til politiets opplysninger for bruk i forskning behandles riktig og likt i etaten. Retningslinjene skal gi veiledning både til politiets ansatte og til forskere/studenter.

Forskere/studenter kan søke om tilgang til informasjon fra politiet i ulike former. Det kan blant annet dreie seg om intervjuer med ansatte i politiet, tilgang til informasjon fra politiets registre, tilgang til dokumenter eller ønske om å observere ansatte i politiet når de gjennomfører sine oppgaver.

Informasjonen det søkes om tilgang til kan omfatte både taushetspliktige opplysninger og ikke-taushetspliktige opplysninger, og både taushetspliktige *person* opplysninger og ikke-taushetspliktige *person* opplysninger.

Politiregisterloven § 33 og forvaltningsloven § 13d gir anledning til å frigi taushetspliktige opplysninger for bruk til forskning på visse nærmere vilkår. Hva slags opplysninger det ønskes tilgang til, og til hvilken forskning, avgjør hvilken hjemmel som er aktuell.

Innholdet i taushetsplikts- og fritaksbestemmelsene gjennomgås i punkt 3. flg. og 5. i disse retningslinjene.

Tilgang til opplysninger som *ikke* er taushetspliktige for bruk i forskning, er ikke søknadspliktige. Behandlingen av slike forespørsler er beskrevet i punkt 4.4.

2. Definisjoner

2.1. Politiets opplysninger

Politiets opplysninger kan omfatte blant annet opplysninger om kriminalitet, lovbrudd, straffesaksbehandling og straffereaksjoner, politiets forvaltningsvirksomhet; opplysninger om noens personlige forhold eller forretningsvirksomhet; om politiets metoder og organisering, etc.

2.2. Taushetsplikt

Taushetsplikten påhviler "enhver som er ansatt i eller utfører tjeneste eller arbeid for politiet eller påtalemyndigheten" og innebærer en plikt å hindre at andre får adgang eller kjennskap til taushetspliktige opplysninger som de får tilgang til i forbindelse med sitt arbeid. Taushetsplikten gjelder mens tjenestepersonen står i arbeid eller tjeneste, og vedvarer etter at den/det er avsluttet.¹

¹ Politiregisterloven § 23 og forvaltningsloven § 13, begge tredje ledd.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Taushetsplikten etter politiregisterloven § 23 *første* ledd gjelder opplysninger om "noens personlige forhold" eller "tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde" (såkalte "forretningshemmeligheter") som behandles for "politimessige formål", jf. politiloven § 24 første ledd. "Politimessige formål" er ifølge politiregisterloven § 2 nr. 13 politiets kriminalitetsbekjempende virksomhet, herunder etterforskning, forebyggende arbeid og ordenstjeneste, og politiets service- og bistandsfunksjon samt føring av vaktjournaler. Fritak for taushetsplikten etter politiregisterloven § 23 første ledd for bruk til forskning reguleres av politiregisterloven § 33.

Taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 gjelder for opplysninger om "noens personlige forhold" og forretningshemmeligheter som behandles av politiet for "politiets øvrige virksomhet" (altså det som faller utenfor "politimessige formål"), jf. politiloven § 24 første ledd. Dette er for eksempel ivaretagelsen av politiets forvaltningsoppgaver (våpen, hund, etc.), personalforvaltning, utlendingsforvaltning, administrasjon og sikkerhet. Fritak for taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13 for bruk til forskning reguleres av forvaltningsloven § 13d.

Taushetsplikten etter politiregisterloven § 23 *andre* ledd gjelder opplysninger som det er behov for å verne av hensyn til enkelte av politiets kjerneoppgaver. Dette omfatter opplysninger som det er "nødvendig" å holde hemmelig av hensyn til etterforskningen, spanings- og etterretningsvirksomheten, eller hensynet til politiets operative virksomhet, herunder om ressurser, arbeidsmetoder og kapasiteter. Fritak for taushetsplikten etter politiregisterloven § 23 andre ledd for bruk til forskning reguleres også av politiregisterloven § 33.

2.3. Forskning

Grunnvilkåret i politiregisterloven § 33 for å gjøre unntak fra taushetsplikten er at opplysningene skal brukes til "forskning". At opplysningene skal brukes til vitenskapelig forskning er også et vilkår for behandling etter personopplysningsloven § 8 og § 9.

Forskning er å frembringe ny kunnskap ved hjelp av vitenskapelige metoder. Det finnes mange vitenskapelige tradisjoner, og disse har både likheter og forskjeller i hva slags metoder som brukes å komme frem til kunnskap. Blant metodene finner vi både juridiske metoder, hypotesetestende (deduktive) metoder, og empiridrevne og eksplorerende (induktive) metoder. Et forskningsprosjekt vil alltid ha en plan for gjennomføringen av prosjektet, selv om utformingen av planen vil variere mellom de vitenskapelige disiplinene og tradisjonene.

Det er også vanlig å skille mellom grunnforskning, anvendt forskning og oppdragsforskning. Retningslinjene gjelder for all forskning uavhengig av finansiering og formål.²

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora definerer forskning slik:

² [Oppdragsforskning | Forskningsetikk](#)

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

"Forskning er en kollektiv og systematisk søken etter ny innsikt gjennom bruk av ulike vitenskapelige metoder. Forskning har en verdi i seg selv som kilde til ny og bedre innsikt, og forskning kan være nyttig i mange sammenhenger i samfunnet." (NESH 2021)

Forskning kan utføres av én forsker alene, eller av flere som samarbeider. "Forsker" er ikke en beskyttet tittel, men dersom personen som utfører forskningen ikke innehar førstestillingskompetanse³, vil det normalt kreves at vedkommende veiledes av en forsker med førstestillingskompetanse. Dette er blant annet aktuelt for prosjekter utført av masterstudenter, PhD-kandidater, og andre forskere uten førstestillingskompetanse.

3. Roller, kompetanse og ansvar

Politidirektoratet treffer beslutning om tilgang til opplysninger i saker som ikke hører under beslutningskompetansen til Riksadvokatembetet eller Justis- og beredskapsdepartementet, jf. politiregisterloven § 33 andre ledd.

Riksadvokaten treffer beslutning om tilgang til opplysninger fra straffesaker (saker som behandles etter straffeprosessloven), jf. politiregisterloven § 33 andre ledd.

Justis- og beredskapsdepartementet fatter beslutning om tilgang til opplysninger i saker som behandles av Politiets sikkerhetstjeneste⁴, jf. politiregisterloven § 33 andre ledd.

Politidirektoratets og Riksadvokatens kompetanse til å samtykke til at opplysninger undergitt taushetsplikt brukes i forskning er begrenset til saker hvor man finner det "klart" at søknaden enten bør innvilges eller avslås.⁵ Dersom det ikke er "klart", skal saken forelegges for Rådet for taushetsplikt og forskning.⁶

Ved avgjørelsen om saken skal forelegges Rådet "skal det særlig legges vekt på om de opplysninger det søkes om tilgang til, må anses som følsomme. Ellers bør det legges vekt på om den materialet skal stilles til rådighet for, har betryggende faglig kompetanse eller er undergitt forsvarlig faglig veiledning. Saken skal i alle tilfelle forelegges Rådet dersom forskeren skal ta direkte kontakt med de personene opplysningene angår."⁷

Eventuelle søknader om direkte tilgang til/direkte søk i politiets registre må avslås, da bestemmelsene i politiregisterlovgivningen ikke åpner for at forskere kan få slik tilgang, se politiregisterloven § 21 første ledd, jf. politiregisterforskriften § 8-2.

³ Det vil si doktorgrad eller tilsvarende kompetanse, som er godkjent ved en forskningsinstitusjon.

⁴ Jf. politiregisterloven § 33 andre ledd og politiregisterforskriften § 11-2

⁵ Forvaltningslovforskriften § 8 første ledd første punktum, jf. § 9 andre ledd første punktum. Bestemmelsen knytter seg til den delegerte kompetansen etter forvaltningsloven § 13d, men legges også til grunn ved søknader etter politiregisterloven § 33, jmfør § 33 tredje ledd.

⁶ Forvaltningslovforskriften § 9 andre ledd første punktum. <https://www.regjeringen.no/no/dep/jd/org/styre-rad-og-utval/permanente-rad-utvalg-og-arbeidsgrupper-/Radet-for-taushetsplikt-og-forskning/id621025/>

⁷ Forvaltningslovforskriften § 9 andre ledd annet og tredje punktum, og tredje ledd første punktum.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Der det søkes om tilgang til taushetspliktige opplysninger både innenfor departementets, Riksadvokatens og Politidirektorats ansvarsområde, må samtlige instanser behandle søknaden innenfor sitt felt.

Politidirektoratet sørger under sin behandling av søknaden for eventuell avklaring med Kripos og andre behandlingsansvarlige etter politiregisterloven, der det er behov for dette, jf. punkt 4.3.3.

4. Retningslinjer

4.1. Krav til forskningen

Søknader om forskning på politiet skal oppfylle de krav som forskningen stiller til seg selv. Forskning som gjennomføres ved en forskningsinstitusjon⁸, som universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter, er underlagt flere regelverk. Viktigst er forskningsetikkloven, som slår fast at institusjonene skal sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer (§ 5).

De nasjonale forskningsetiske komitéene skriver følgende om forskningsetikk generelt:

"Forskningsetikk er en sammenfatning av praktisk vitenskapsmoral. Forskingen skal følge normer som regulerer forholdet internt i forskersamfunnet, og eksternt mellom forskere og de som deltar i forskningen og samfunnet for øvrig.

Forskningen skal være aktsom og forsvarlig og følge såkalte anerkjente forskningsetiske normer. De nasjonale forskningsetiske komiteenes retningslinjer er eksempler på slike normer. [...]

Forskeren har primæransvaret for at forskningen er aktsom og forsvarlig. Ansvarer gjelder i hele prosjektets "levetid".

Forskningsinstitusjonene har ansvar for undervisning og opplæring i forskningsetikk. Institusjonene skal også vedta interne retningslinjer for behandling av redelighetssaker. Retningslinjene skal være offentlige.

I tillegg til et redelighetsutvalg, kan det være formålstjenlig med et forskningsstøtteapparat som kan veilede forskere i konkrete forskningsetiske problemstillinger."

4.2. Krav til søknaden

Den som ønsker tilgang til taushetspliktige opplysninger til bruk i forskning, må søke om dette.

⁸ Offentlige eller private institusjoner som har forskning som en av sine hovedoppgaver

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Ansatte i politiet og påtalemyndigheten kan ikke bruke tilganger de har som følge av tjenestemessig behov i sitt vanlige arbeid i forbindelse med et eventuelt forskningsarbeid, men må søke som alle andre om spesifikk tilgang til forskningsformål.

Bachelorstudenter kan ikke få tilgang til taushetspliktige opplysninger til bruk i oppgaver. Masterstudenter må for å kunne få tilgang til taushetspliktige opplysninger ha en veileder med førstestillingskompetanse som er ansvarlig for prosjektet.

Som "bruk i forskning" regnes også der opplysninger ikke aktivt skal benyttes i forskningen, men kan bli eksponert for forskere under gjennomføringen av forskningsprosjektet (f.eks. i forbindelse med observasjon).

Søknaden til Politidirektoratet bør inneholde følgende opplysninger og redegjørelser:

- Tema og formål for forskningen – hva som skal undersøkes/studeres/etc.
- Hvilke opplysninger det søkes om – søkeren må begrunne behovet for opplysningene, og redegjøre for hvordan mengden opplysninger begrenses til det som er nødvendig for formålet (dataminimeringstiltak) og informasjonssikkerhet
- Hvem som er ansvarlig for forskningen – institusjon, prosjektleder og hvilken kompetanse vedkommende og eventuell veileder har
- Hvilke forskningsmetoder som ønskes benyttet (dokumentgjennomgang, uttrekk fra registre, spørreundersøkelse, intervju, observasjon, etc.)
- Beskrivelse av hvordan de taushetspliktige opplysningene skal behandles og beskyttes i forskningsprosjektet, både underveis og ved publisering av resultatene
- Angivelse av hvem som vil få tilgang til opplysningene
- Beskrivelse av rutiner for avviksbehandling hos mottaker, for eksempel dersom opplysninger kommer på avveie eller flere enn de opplyste i søknaden får tilgang til taushetsbelagte opplysninger
- Redegjørelse for de personvernmessige konsekvensene av prosjektet, med vedlegg av eventuelt meldeskjema til Sikt – personverntjenester, vurdering av personvernombud, eller lignende
- Om prosjektet eventuelt er vurdert og godkjent av REK (Regional etisk komité for medisinsk og helsefaglig forskning)
- Beskrivelse av intervju-/spørreskjemaspørsmålenes tema og innretning – gjerne fremleggelse av intervjuguide/skjemaet, hvis denne/dette er laget
- Anslag av ressursbruken prosjektet vil medføre for politiet – f.eks. intervju av X politibetjenter i Y politidistrikt; 40 timers deltakende observasjon i patruljebil e.l.
- Hvorvidt søknad også er sendt til Riksadvokaten, eller Justisdepartementet, jf. punkt 5.

4.3. Behandlingen av personopplysninger

4.3.1. Innledning

Bruken av personopplysninger til forskning skal skje i tråd med gjeldende regelverk og forutsetter blant annet gyldig behandlingsgrunnlag og at det er gjort en vurdering av hvilke konsekvenser behandlingen har for personvernet.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Dette innebærer at Politidirektoratet må ha et rettslig grunnlag for utlevering av opplysninger til forskning, og den som ønsker å innhente opplysninger for forskning må ha et rettslig grunnlag for innhenting og den videre bruken av opplysningene.

4.3.2. Politidirektoratets utlevering av personopplysninger

Politidirektoratets rettslige grunnlag for utlevering av personopplysninger som behandles av politiet for "politimessige formål" (se punkt 2.2. til bruk i forskning, er politiregisterloven § 33.

Rettslig grunnlag for utlevering av personopplysninger som behandles av politiet for "politiets øvrige virksomhet" (se punkt 2.2. til bruk i forskning, er forvaltningsloven § 13d.

Direktoratet forelegger ved behov søknaden for behandlingsansvarlig før avgjørelse treffes. Eksempler på tilfeller der dette kan være aktuelt er der det er usikkerhet om de aktuelle opplysningene ligger i noen av politiets registre, eller om behandlingsansvarlig har teknisk mulighet og/eller nødvendige ressurser til å gjøre det aktuelle uttrekket, jf. 4.3.3 siste avsnitt.

4.3.3. Behandlingsansvarlig for personopplysninger i politiet

Etter politiregisterloven er Kripos behandlingsansvarlig for 17 av politiets sentrale registre, Økokrim behandlingsansvarlig for Hvitvaskingsregisteret (ASK), og Politiets utlendingsenhet behandlingsansvarlig for Politiets utlendingsregister (Utsys). Politimestrene er behandlingsansvarlig for egne straffesaker og øvrig behandling av opplysninger i eget distrikt som ikke er del av et sentralt politiregister, jf. politiregisterforskriften § 2-1 første ledd nr. 3.

Politidirektoratet er som hovedregel tillagt behandlingsansvaret for politietatens behandlinger av personopplysninger etter personopplysningsloven (GDPR). Dette vil for eksempel omfatte nasjonale registre som blir benyttet i politiets forvaltningsvirksomhet og for sivile gjøremål. Unntak fra dette kan typisk gjelde hvis ansvaret ved lov/forskrift er lagt til enkelte organer i politiet.

Der det foreligger en tillatelse fra Politidirektoratet om tilgang til personopplysninger i forbindelse med forskning, kan Politidirektoratet gi uttrekksoppdraget til behandlingsansvarlig for det aktuelle registeret. Dersom uttrekket er omfattende, kan Politiets IT-enhet (PIT) bes om bistand til å hente ut opplysningene.

4.3.4. Forskers innhenting og bruk av personopplysninger

Behandlingsgrunnlag for forskers innhenting og bruk av personopplysninger til formål knyttet til vitenskapelig forskning er som hovedregel GDPR artikkel 6 nr. 1 bokstav e), jamfør personopplysningsloven § 8. For særlige kategorier personopplysninger, er behandlingsgrunnlaget personvernforordningen artikkel 9 nr. 2 bokstav j, jamfør personopplysningsloven § 9. Dette gjelder uavhengig av om fritak for taushetsplikt blir gitt med hjemmel i politiregisterloven § 33 eller forvaltningsloven § 13d.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Samtykke, jf. GDPR artikkel 6 nr. 1 bokstav a, kan også være et aktuelt behandlingsgrunnlag for innhenting av personopplysninger til bruk i forskning.

Behandlingsansvarlig for et forsknings-/studentprosjekt er universitetet, høyskolen, helseforetaket eller forskningsinstituttet, ved øverste ledelse.

4.3.5. Sikt og institusjonenes egne personvernombud

Flere av de større forskningsinstitusjonene har egne personvernombud som informerer og gir råd om pliktene virksomheten har etter personvernregelverket; kontrollerer etterlevelse; gir råd om vurderinger av personvernkonsekvenser; og fungerer som kontaktpunkt både for registrerte og for Datatilsynet.⁹

Ved enkelte forskningsinstitusjoner (særlig de store) er personvernombudet ansvarlig for å gjennomføre personvernkonsekvensutredninger på forespørsel fra institusjonen.

Mange forskningsinstitusjoner har avtaler om kjøp av personvern- og datahåndteringstjenester med Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør¹⁰. Sikt personverntjenester vurderer og gir råd i enkeltprosjekter basert på et meldeskjema. Det er viktig å merke seg at alle enkeltprosjekter som behandler personopplysninger må melde behandlingen til Sikt, dersom dette er bestemt av institusjonen. Institusjonene har selv ansvaret for å sikre at behandlingen av personopplysninger er lovlig. Sikt oversender eventuell DPIA til institusjonen slik at personvernombudet kan gi sin uavhengige vurdering. Det er ledelsen hos behandlingsansvarlig institusjon som tar endelig stilling til DPIA og om de vil godkjenne denne.

4.4. Tilgang til opplysninger som ikke er taushetspliktige

Det er bare når det er behov for taushetspliktige opplysninger til forskning at det er nødvendig å fremsette en søknad til Politidirektoratet. Tilgang til opplysninger til bruk i forskningsprosjekter, herunder masterprosjekter, som ikke forutsetter fritak fra taushetsplikt, er ikke søknadspliktige etter politiregisterloven § 33. For slike prosjekter gjelder (kun) alminnelige forskningsetiske og personvernmessige hensyn.

For prosjekter basert på f.eks. intervjuer eller observasjoner i et politidistrikt eller særorgan, som ikke vil behandle eller berøre¹¹ opplysninger som krever fritak fra taushetsplikten, kan forskeren sende søknad direkte til det enkelte distrikt/særorgan, og det er angjeldende politimester/leder som vurderer og godkjenner eventuell tilgang til informanter og felt. Det er viktig i disse tilfellene at intervjuobjekter og andre deltakere fra politiet gjøres oppmerksomme på at de ikke er løst fra taushetsplikten.

⁹ Om plikten til å ha personvernombud: [Hvem må ha personvernombud? | Datatilsynet](https://sikt.no/om-sikt)

¹⁰ [Om Sikt | Sikt](https://sikt.no/om-sikt) (<https://sikt.no/om-sikt>)

¹¹ Det må også søkes fritak for taushetsplikt der taushetspliktige opplysninger ikke skal behandles/brukes i forskningen, men vil kunne observeres under gjennomføringen, f.eks. under deltakende observasjon.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

Politidirektoratet kan rådspørres, ved tvil om opplysningene er taushetspliktige, og skal orienteres om søknader til distrikt/særorgan ved kopi, for å kunne holde oversikt over forskningsaktiviteten tilknyttet politiets opplysninger og legge til rette for likebehandling.

4.4.1. Innsyn etter offentleglova

Opplysninger som ikke er taushetspliktige kan innhentes gjennom å kreve innsyn i saksdokumenter eller sammenstillinger av opplysninger etter offentleglovas regler.¹²

Etter hovedregelen i offentleglova § 3 kan det kreves innsyn i saksdokumenter, journaler og liknende register, med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift. Etter offentleglova § 9 kan det videre kreves en sammenstilling av opplysninger som er elektronisk lagret i forvaltningsorganets databaser og som kan lages med enkle fremgangsmåter.

4.5. Vurderingen av søknader

Bestemmelsen i politiregisterloven § 33 om å gi opplysninger til bruk til forskning legger til grunn at dette "kan" gis når det "finnes rimelig" og "ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser."

Det skal dermed gjøres en helhetlig skjønnsmessig vurdering hvor en rekke momenter kan trekkes inn.¹³ Skjønnnet rammes inn av målsettingen om at politiets virksomhet skal være kunnskapsbasert¹⁴, og av bredere samfunnsmessige interesser, som forskningens ansvar for å bidra til en opplyst offentlighet. Dette gjelder all type forskning som søker å øke kunnskapen om politiets arbeid, både når formålet er å forbedre politiets arbeid, å bidra en opplyst offentlighet, og å løfte frem kritiske perspektiver og avdekking av problematiske sider ved politiarbeidet.

4.5.1. Relevante momenter i den skjønnsmessige vurderingen

I vurderingen om tilgang skal gis, skal fordeler og ulemper ved å gi opplysningene til bruk i forskning veies mot hverandre, blant annet:

- Forhold knyttet til taushetsplikten
 - Hva slags opplysninger og hvor omfattende materiale det søkes tilgang til
 - Bruken og varigheten av tilgangen til opplysningene
 - Opplysningenes sensitivitet og hensynet til den/dem de gjelder
- Forskerens begrunnelse for behovet for de taushetspliktige opplysningene og redegjørelse for dataminimeringstiltak og informasjonssikkerhet
- Forskerens, og eventuell veilederes, formelle kvalifikasjoner¹⁵

¹² Lov 19. mai 2006 nr. 16.

¹³ Keiserud m.fl. s. 281.

¹⁴ European Code of Police Ethics punkt 64: "Member states shall promote and encourage research on the police, both by the police themselves and external institutions" og <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/pod/hr/politiets-kompetanse-og-kunnskapsstrategi.pdf>

¹⁵ Ved masteroppgaver er det veileder som står som ansvarlig.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

- Om prosjektet er betryggende organisert i henhold til de forpliktelser som allerede påhviler forskningen, jf. punkt 4.1.
- Forskerens beskrivelse av prosjektets forskningsmessige verdi
- Eventuelle vurderinger av merarbeidet for politiet i forbindelse med gjennomføringen av prosjektet
- Vurderinger av om det kan/skal oppstilles vilkår og begrensninger i fritaket
- Vurdering av eventuelle personvernmessige konsekvenser av prosjektet

Prosjektets samfunnsnytte vil normalt allerede være kvalitetssikret i forbindelse med opprettelse av forskningsprosjektet, gjennom forskningsinstitusjonens eget regelverk og forskerens juridiske ansvar for forsvarlig gjennomføring av prosjektet. Begrepet samfunnsnytte rommer også den nytten det er for samfunnet i stort å utdanne studenter.

4.5.2. Saksbehandlingstid

Søknader skal behandles så raskt som mulig og vanlig saksbehandlingstid skal ikke overskride tre uker. Foreløpig svar med anslått saksbehandlingstid skal sendes der det blir klart at behandlingen vil ta lengre tid. Der det er behov for ytterligere avklaringer eller tilleggsopplysninger for at søknaden skal kunne vurderes, skal tilbakemelding om dette fortrinnsvis gis innen én uke.

4.5.3. Beslutning

Politidirektoratets beslutning om å gi tilgang til opplysninger fattes skriftlig og skal begrunnes.

Beslutningen skal inneholde informasjon om hvordan de taushetspliktige opplysningene skal tilgjengeliggjøres for søkeren, og eventuelle vilkår for tilgangen, jf. politiregisterloven § 33 siste ledd, jf. forvaltningsloven § 13d andre ledd. Blant annet vil det normalt stilles vilkår om at prosjektdeltakere, som får tilgang til taushetspliktig informasjon, undertegner taushetserklæring og at opplysningene slettes ved prosjektslutt. Der behandlingen av personopplysninger i prosjektet krever gjennomført DPIA, vil det videre stilles som vilkår at DPIA ferdigstilles når beslutningen om tilgang foreligger.

Aktuelt organ (politidistrikt, særorgan, PIT, PFT, POD) vurderer selv hvilke ressurser de har kapasitet til å stille til rådighet til gjennomføringen av forskningsprosjektet, samt hvilke rammer som må settes av hensyn til sikkerhet o.l. Overordnede rammer for beskyttelsen av de taushetspliktige opplysningene vil ofte også være stilt som vilkår i beslutningen fra Politidirektoratet.

Som vilkår for forskning kan det kun unntaksvis kreves at POD eller distriktene skal lese gjennom forskningsmaterialet. Der forskeren har fått tilgang til særlig sensitiv informasjon bør det finne sted en dialog om hvordan taushetsbelagt informasjon behandles og funn presenteres, både i forkant og før publisering, for å sikre at publikasjonene ikke røper taushetspliktige opplysninger.

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

5. Juridiske rammer

5.1. Taushetspliktsbestemmelsene

Den lovfestede taushetsplikten for opplysningene omhandlet i disse retningslinjene, følger av politiregisterloven § 23 (dvs. opplysninger som behandles for politimessige formål, jf. politiregisterloven § 2 nr. 13), og forvaltningsloven § 13 (dvs. opplysninger som behandles av politiet for annet enn politimessige formål), se politiloven § 24 første ledd. Disse er inntatt nedenfor. (Merk at dette ikke er en uttømmende opplisting av bestemmelser om taushetsplikt.)

Politiregisterloven § 23 første og andre ledd

Politiregisterloven § 23 lyder:

"Enhver som er ansatt i eller utfører tjeneste eller arbeid for politiet eller påtalemyndigheten, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om

1. noens personlige forhold, eller
2. tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår.

Taushetsplikten gjelder også for opplysninger som det ut fra hensynet til etterforskningen i den enkelte sak, hensynet til spanings- og etterretningsvirksomheten eller hensynet til politiets operative virksomhet og organiseringen av denne er nødvendig å holde hemmelig."

Forvaltningsloven § 13 første ledd og andre ledd

Forvaltningsloven § 13 lyder:

"Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om:

1. noens personlige forhold, eller
2. tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår.

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige."

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

5.2. Fritaksbestemmelsene

Det finnes flere fritaksbestemmelser fra taushetspliktsbestemmelsene angitt i punkt 5.1. Fritaksbestemmelsene omhandlet i disse retningslinjene følger av politiregisterloven § 33 og forvaltningsloven § 13d.

Politiregisterloven § 33

Politiregisterloven § 33 lyder:

"Når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser, kan det bestemmes at opplysninger i det enkelte tilfelle gis til bruk for forskning, uten hinder av taushetsplikten i § 23.

I straffesaker treffes beslutning etter første ledd av riksadvokaten og for øvrig av Politidirektoratet, eller av Justisdepartementet for så vidt gjelder opplysninger i saker som behandles av Politiets sikkerhetstjeneste.

Bestemmelsene i forvaltningsloven § 13d annet og tredje ledd og § 13e kommer til anvendelse så langt de passer."

Forvaltningsloven § 13d første og andre ledd

Forvaltningsloven § 13 d første og andre ledd lyder:

"Når det finnes rimelig og ikke medfører uforholdsmessig ulempe for andre interesser, kan departementet bestemme at et forvaltningsorgan kan eller skal gi opplysninger til bruk for forskning, og at dette skal skje uten hinder av organets taushetsplikt etter § 13.

Til vedtak som nevnt i første ledd kan det knyttes vilkår. Disse kan bl.a. gi bestemmelser om hvem som skal ha ansvar for opplysningene og hvem som skal ha adgang til dem, om oppbevaring og tilbakelevering av utlånt materiale, om tilintetgjøring av avskrifter, om hvorvidt forskerne skal ha adgang til å henvende seg til eller innhente nærmere opplysninger om dem det er gitt opplysninger om, og om bruken av opplysningene for øvrig."

Delegering av myndighet til Politidirektoratet etter forvaltningsloven § 13d første ledd, FOR-2003-01-14-81

"Justis- og politidepartementets myndighet etter lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 13d første ledd delegeres til Politidirektoratet."

5.3. Politiets registre

De generelle utleveringsbestemmelsene for politiets opplysninger etter politiregisterloven, herunder utlevering til forskning, fremgår av kapittel 5 og 6 i politiregisterloven. I politiregisterforskriften del 11 er det imidlertid gitt presiserende bestemmelser om utlevering for de ulike politiregistrene. For de klart fleste registrene

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
Nasjonal retningslinje for søknader om politiets opplysninger til forskning		1.00	Åpen
Dokumenteier	Dokumentforvalter	Godkjent dato	Arkivreferanse
Seksjonssjef Juridisk stab POD	Juridisk stab POD	04.04.2024	22/64748

vises det i utleveringsbestemmelsen til kapittel 5 og 6, slik at de vanlige utleveringsbestemmelsene gjelder. For noen av registrene, for eksempel bekymringssamtaler og informantregisteret, er imidlertid utleveringsadgangen i betydelig grad begrenset og kan blant annet ikke utleveres til forskning, jf. politiregisterforskriften § 57-6 og § 58-7.

5.4. Klage

Avslag på søknad om tilgang til opplysninger til bruk i forskning etter politiregisterloven § 33 er ikke et enkeltvedtak og kan ikke påklages. Avslag skal likevel begrunnes. Selv om det ikke er klagerett til overordnet organ, kan forskeren sende en revidert søknad til Politidirektoratet, i dialog med direktoratet.

Avslag på søknad om tilgang til opplysninger til bruk i forskning etter forvaltningsloven § 13d første ledd er derimot et enkeltvedtak og kan påklages, se forvaltningsloven § 28 første ledd, jf. § 2. Justis- og beredskapsdepartementet er klageorgan, jf. forvaltningslovforskriften § 8 tredje ledd. Fristen for å klage er 3 uker. Klagen fremsettes for Politidirektoratet, jf. forvaltningsloven § 32 første ledd bokstav a. Ved avslag kan forskeren i stedet sende en revidert søknad til Politidirektoratet, i dialog med direktoratet.

6. Dokumentrevisjon

Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeider	Dokumenteier
1.00	04.04.2024	Godkjent versjon	ACN006/KLA021	Seksjonssjef Juridisk stab POD
[x.x]	[Dato]	[xxx]	[BID]	[Funksjon/stilling]
[x.x]	[Dato]	[xxx]	[BID]	[Funksjon/stilling]